

Er skånsk så svært endda? Danskernes forståelse af skånsk og rigssvensk i et sociolingvistisk perspektiv

Marie Sveistrup
Københavns Universitet
mariesveistrup@gmail.com. gjd679@alumni.ku.dk

Abstract

You often hear Danes say they find it difficult to understand Swedish people with a Scanian dialect, although that is the dialect spoken in the region of Sweden that lies closest to Denmark and whose inhabitants have a great deal of contact with Danes compared to other Swedish regions. But is it really that difficult? This paper seeks to answer two questions: Do Danes actually have more difficulty in understanding Scanian dialect than Standard Swedish? And can Danes actually tell the difference between the two? The experiment was conducted on 22 young Danes who listened to a group of native Swedish speakers, of which three spoke with a Scanian dialect and four spoke Standard Swedish. The conclusions were surprising: Young Danes underestimate their own skills when it comes to recognising and understanding Scanian dialect. It turns out that those who say they don't hear a difference between the two varieties of Swedish are actually better at recognising them. Furthermore, Danes who rate Scanian dialect to be more difficult to understand when asked, actually find the dialect relatively easier to understand when tested. So, as it seems, Danes judge Scanian dialect to be more difficult than it actually is.

Keywords: Scanian dialect, Standard Swedish, distance, linguistic prejudice, neighboring languages, mutual intelligibility, Scandinavian languages.

Indledning

Man hører ofte, at danskere mener, de har svært ved at forstå skånsk. Har de faktisk det? Eller afspejler denne påstand negative fordomme om skånsk og skåninge? Det har jeg undersøgt, og artiklen her kan ses som første spæde skridt på vejen mod at afdække det forhold, danske unge – som er potentielt fremtidige arbejdstagere i Øresundsregionen – har til det sprog, eller nærmere den dialekt, der tales på den anden side af sundet.

I påstanden ”Danskere har svært ved at forstå skånsk” ligger der to grundantagelser. For at udtale dette må det for det første antages, at danskere ved, hvordan skånsk lyder, og at der findes andre varieteter af svensk (fx rigssvensk), som lyder anderledes. Det antager jeg, fordi jeg hører danskere udpege specifikt skånsk som værende svært. For det andet at danskere i øvrigt finder skånsk sværere at forstå end andre varieteter af svensk (her rigssvensk). Derfor har jeg to hovedspørgsmål:

1. Har danskere reelt sværere ved at forstå skånsk end rigssvensk?
2. Kan danskere reelt genkende skånsk og rigssvensk?

Nabosprogsforståelse i Skandinavien – et spørgsmål om afstand?

Den gensidige sprogforståelse i de skandinaviske lande har ofte været genstand for sprogforskeres interesse. Det har i flere tilfælde vist sig, at geografisk afstand til og dermed kommunikativ kontakt med et naboland har indflydelse på nabosprogsforståelsen på den måde, at lille afstand medfører højere forståelsesgrad (Börestam 1987, Delsing & Lundin Åkesson 2005, Gregersen 2003, Ohlsson 1979). Mere specifikt har det også været påvist, at svenskere fra det sydlige Sverige har lettere ved at forstå dansk end svenskere i de øvrige svenske regioner (Börestam 1987, Delsing & Lundin Åkesson 2005), men det omvendte – altså, hvorvidt danskere har lettere ved at forstå sydsvenskere end andre svenskere – har ikke været undersøgt.

Den skånske dialekt har flere træk til fælles med dansk, og eftersom Skåne ligger tættest på Danmark, og graden af kontakt mellem Skåne og Danmark er stor (især mellem byerne Malmö og København, hvor op mod 14.000 personer dagligt pendler over Øresundsbroen, heraf 93 % fra Skåne til Sjælland (Øresundsinstituttet u.å.)), kan man foranlediges til at forvente, at skånsk er lettere for danskere at forstå end rigssvensk – på trods af, at de selv påstår noget andet. Min forventning er, at skånsk ikke er så svært, som danskerne går og tror.

Hvad er skånsk?

Skånsk er den dialekt, der tales overvejende i den sydligste svenske region, Skåne. Man regner typisk med tre sproglige træk, der er karakteristiske for skånsk udtale: r-udtale, diftongering og intonation (Bruce 1998: 1). Mens rigssvensk har et såkaldt snurret tungespids-r (alveolært r), har skånsk et usnurret bagtunge-r (uvulært r). Det skånske r minder meget om det danske; forskellen er, at skånsk r har støj, mens det danske ikke har (Grønnum 2001: 123). I skånsk er mange lange vokaler kraftigt diftongerede sammenlignet med rigssvensk, eksempelvis i skånsk ['skɛula] *skola* 'skole' og rigssvensk ['sku:la] (Grønnum 2001: 76). Rigssvensk har ingen eller kun let diftongering. I svensk har intonationen (tonegangen) i flerstavellesord afgørende betydning, idet man opererer med to forskellige akcenter, Akcent I og Akcent II (Grønnum 2001: 156). Om et ord udtales med Akcent I eller Akcent II har indflydelse på ordets betydning. Der er forskel på, hvordan akcenterne kommer til udtryk i forskellige svenske dialekter. Hvor rigssvensk har én tonetop i Akcent I og to tonetoppe i Akcent II, har skånsk kun en enkelt tonetop i både Akcent I og II. I skånsk er det dermed ikke antallet af tonetoppe, der adskiller Akcent I og II, men derimod hvornår tonetoppen forekommer, idet tonetoppen i Akcent I falder tidligt i den betonedede stavelse, mens den i Akcent II falder sent i den betonedede stavelse (Gårding 1989: 80 og Gårding 1977: 31). Skånsk har således mere enkle tonestigninger end rigssvensk og kan på den måde til en vis grad sammenlignes med standarddansk, som ikke skelner mellem Akcent I og II. Både på r-udtalen og på intonationen har dansk og skånsk altså fællestræk.

I undersøgelsen har jeg stillet den skånske dialekt over for det, jeg har valgt at kalde rigssvensk, men som også kaldes fx "uppsvensk", standardsvensk eller centralsvensk standardsprog, og som almindeligvis er den term, der bruges om det standardsprog, som er knyttet til det centrale Sverige og området omkring Stockholm (Hedelin 1997: 20ff).

Metode

I alt 22 informanter deltog i undersøgelsen, og de var alle danskere med dansk som modersmål, var mellem 19 og 27 år gamle og havde ikke nævneværdigt kendskab til svensk på forhånd (fx svenske slægtninge, tidligere været bosat i Sverige e.l.). Desuden var de alle universitetsstuderende eller nyligt færdiguddannede fra universitetet samt bosat i Københavnsområdet, men var vokset op mange forskellige steder i Danmark. Syv af informanterne var mænd og 15 kvinder.

Forsøget bestod af tre dele: En forståelsestest, en sprogholdningstest og en dialekttest. I forståelsestesten skulle informanterne høre syv lydclip med svensktalende personer og herefter ved afkrydsning i et skema vurdere, hvor meget de forstod af det, de enkelte personer sagde på en 6-trinsskala fra ”Jeg forstod intet” til ”Jeg forstod det hele”. Informanterne blev fra begyndelsen ikke informeret om, at formålet med forsøget var at undersøge deres forståelse af hhv. skånsk og rigssvensk, ej heller at de syv talere repræsenterede forskellige varieteter af svensk. De blev kun oplyst om, at undersøgelsen omhandlede danskeres forståelse af svensk. Dette blev gjort for at undgå, at informanternes eventuelle forudfattede holdninger til skånsk eller rigssvensk fik indflydelse på, hvor forståelig de vurderede den enkelte taler. Bemærk, at det kun er informanternes selvrapporterede forståelse af svensk, der blev undersøgt, og ikke deres faktiske forståelse. Svarmuligheden ”Jeg forstod netop halvdelen” blev fravalgt ud fra en formodning om, at man enten forstår størstedelen eller mindstedelen af noget, der bliver sagt.

Sprogholdningstesten havde til formål at undersøge informanternes forhåndsvurdering af, hvor svært det er at forstå hhv. skånsk og rigssvensk. Her skulle informanterne ikke lytte til noget, men blot angive grad af enighed i udsagnet ”Jeg synes, skånsk er sværere at forstå end rigssvensk” på en 5-trinsskala fra ”Meget enig” til ”Meget uenig”. Der var også mulighed for at svare ”Jeg kan ikke høre forskel”.

I dialekttesten var formålet at vurdere, hvorvidt informanterne var i stand til at genkende skånsk og rigssvensk. Informanterne skulle endnu en gang lytte til de syv lydclip og efter hvert lydclip vurdere, om personen talte skånsk eller rigssvensk. Svarmuligheden ”Ved ikke” blev også givet. Denne del af forsøget var placeret efter sprogholdningstesten, fordi jeg gerne ville have informanterne til at vurdere deres kendskab og holdning til skånsk, før de vidste, at det var den dialekt, de lyttede til. Efter forsøget fulgte en samtale mellem mig og informanterne, hvor jeg spurgte nærmere ind til deres oplevelse af og holdning til skånsk, hvis de havde en.

Som det fremgår, så er der i forståelsestesten tale om selvrapporteret forståelse og ikke faktisk forståelse. Det vil sige, at informanterne selv har vurderet, hvor forståelige de fandt de forskellige talere, og jeg har derfor ikke testet, hvad eller hvor meget de *faktisk* forstod. På samme måde testes der i sprogholdningstesten for *overt*, dvs. bevidste, sprogholdninger, og ikke *covert*, ubevidste.

Profil af undersøgelsens syv svenske talere

Der var én taler på hvert af de syv lydclip. Jeg udvalgte syv svenske talere som repræsentanter for de to varieteter skånsk og rigssvensk. Profilerne for talerne ses i skemaet:

Taler 1	Moderat skånsk dialekt
Taler 2	Let skånsk dialekt
Taler 3	Rigssvensk
Taler 4	Moderat skånsk dialekt
Taler 5	Rigssvensk
Taler 6	Rigssvensk
Taler 7	Let skånsk dialekt

Taler 1 og 4 havde alle de tre skånske træk – bagtunge-r, diftongering i (nogle) lange vokaler og forenklet tonegang – hvilket er baggrunden for, at jeg har klassificeret deres dialekt som ”moderat skånsk”. Taler 2 og 7 havde også bagtunge-r og (i nogen grad) forenklet tonegang, men ingen diftongering, som ellers er en tydelig dialektal markør, hvorfor jeg har kaldt deres dialekt for ”let skånsk”. Taler 3, 5 og 6 talte alle rigssvensk og havde således ingen skånske træk.

Resultater

Sprogholdningstest: Synes danskere, at skånsk er sværere at forstå end rigssvensk?

Først så jeg på, hvordan danskerne forholder sig til det, der er udgangspunktet for undersøgelsen, nemlig udsagnet om, at skånsk er sværere at forstå end rigssvensk. Se Tabel 1.

Tabel 1: Hvor enig er du i udsagnet: ”Jeg synes, skånsk er sværere at forstå end rigssvensk”?

	N	%
Meget enig	1	4,5
Lidt enig	6	27,3
Hverken/eller	0	0
Lidt uenig	1	4,5
Meget uenig	3	13,6
Jeg kan ikke høre forskel	11	50,0
Total	22	

Det ses, at knap en tredjedel (31,8 %) er enten ”Meget enig” eller ”Lidt enig” i, at skånsk er sværere at forstå end rigssvensk, mens halvdelen (50 %) udtrykker, at de ikke kan høre forskel på de to varieteter af svensk. Det vil altså sige, at størstedelen af informanterne enten mener, at de ikke kan høre forskel på skånsk og rigssvensk, eller også mener de, at skånsk er sværest. Bemærk, at ingen har brugt svarmuligheden ”Hverken/eller”.

Forståelsestest: Har danskerne sværere ved at forstå skånsk end rigssvensk?

For at besvare hovedspørgsmål 1) ”Har danskerne reelt sværere ved at forstå skånsk end rigssvensk?” har jeg set på, hvordan afkrydsningerne fordeler sig i forståelsestesten. Resultatet ses i Tabel 2; husk, at der her er tale om informanternes selvrapporterede forståelse, og at informanterne ikke vidste, at de blev testet i deres forståelse af skånsk og rigssvensk.

Tabel 2: Hvor meget forstod du af det, talerne sagde?

		Lidt Lidt	Lidt under halvdelen	Lidt over halvdelen	Det meste	Det hele	Intet
Taler 1 –	N	0	4	6	3	8	1
moderat skånsk dialekt	%	0	18,2	27,3	13,6	36,4	4,5
Taler 2 –	N	3	7	2	4	4	2
let skånsk dialekt	%	13,6	31,8	9,1	18,2	18,2	9,1
Taler 3 –	N	2	7	4	3	5	1
rigssvensk	%	9,1	31,8	18,2	13,6	22,7	4,5
Taler 4 –	N	2	14	4	1	1	0
moderat skånsk dialekt	%	9,1	63,6	18,2	4,5	4,5	0
Taler 5 –	N	0	1	1	3	14	3
rigssvensk	%	0	4,5	4,5	13,6	63,6	13,6
Taler 6 –	N	0	4	6	5	6	1
rigssvensk	%	0	18,2	27,3	22,7	27,3	4,5
Taler 7 –	N	0	5	1	3	10	3
let skånsk dialekt	%	0	22,7	4,5	13,6	45,5	13,6

For at få et mere overskueligt billede af, hvilke talere – og dermed hvilke(n) varietet(er) – som danskerne fandt lettest at forstå, har jeg udregnet middelværdierne for hver taler samt set på, hvor stor en andel af informanterne der forstod mere end halvdelen af det, den pågældende taler sagde (se Tabel 3). Middelværdien er informanternes gennemsnitlige vurdering af talerne på en skala fra 1 til 6, hvor 1 er ”Jeg forstod intet” og 6 er ”Jeg forstod det hele” (jf. Tabel 2 ovenfor). Med en forståelsesgrad på ”Mere end halvdelen” forstås den sammenlagte andel af informanter, der har svaret enten ”Jeg forstod lidt over halvdelen”, ”Jeg forstod det meste” eller ”Jeg forstod det hele”. På den måde har jeg rangordnet talerne ud fra, i hvor høj grad informanterne fandt dem forståelige.

Tabel 3: Rangordning af talerne efter hvor godt informanterne mente at forstå dem

Taler	Middelværdi (høj værdi = høj forståelse)	Andel af informanter, der mente at have forstået mere end halvdelen af det, taleren sagde	N	%
Taler 5 – rigssvensk	4,77		20	90,9
Taler 7 – let skånsk dialekt	4,23		16	72,7
Taler 1 – moderat skånsk dialekt	3,82		12	54,5
Taler 6 – rigssvensk	3,73		12	54,5
Taler 2 – let skånsk dialekt	3,23		10	45,5
Taler 3 – rigssvensk	3,23		9	40,9
Taler 4 – moderat skånsk dialekt	2,23		2	9

Det ses, at de to rangordninger giver det samme resultat. Resultatet giver langt fra noget entydigt billede af, hvilken varietet af svensk, danskerne har lettest ved at forstå. Skånsk – hverken moderat eller let – er tilsyneladende hverken betydeligt lettere eller betydeligt sværere for testdeltagerne her at forstå end rigssvensk. Det er interessant at bemærke, at Taler 1, der taler moderat skånsk dialekt, har en relativt høj forståelsesgrad, endda højere end to af de tre rigssvenske repræsentanter.

Korrelationsanalyse: Sprogforståelse og sprogholdninger

Jeg er nysgerrig efter at finde ud af, om de informanter, der i sprogholdningstesten har givet udtryk for, at de synes skånsk er sværere end rigssvensk, i virkeligheden også har sværere ved det i forståelsestesten. Jeg har nemlig en ide om, at danskeres generelle vurdering af skånsk som værende svært til dels skyldes, at de i realiteten ikke ved ret meget om forskellen på skånsk og rigssvensk, og at dialekten ikke er så svær, som de tror.

Jeg har derfor lavet en korrelationsanalyse (Spearman's rho), hvor jeg har undersøgt sammenhængen mellem informanternes svar på 5-trinsskalaen i sprogholdningstestens udsagn "Jeg synes, skånsk er sværere at forstå end rigssvensk" (og her udeladt de 11 informanter, der til dette udsagn har svaret "Jeg kan ikke høre forskel") og deres svar på 6-trinsskalaen i forståelsestesten. Positiv korrelation vil sige, at informanter med relativt høj værdi på sprogholdningsskalaen (5 = "Meget enig" i at skånsk er sværere at forstå end rigssvensk) også har relativt høj værdi på forståelsesskalaerne (6 = "Jeg forstod det hele") – og at informanter med relativt lav værdi på den ene skala også har det på den anden. Nu vil vi forvente, at sammenhængen er omvendt, altså sådan at informanter, der er relativt mere enige i, at skånsk er sværere at forstå end rigssvensk (og dermed har relativt høj værdi på sprogholdningsskalaen), har relativt sværere end deres medinformanter ved forstå de skånske talere (og altså relativt lave værdier på forståelsesskalaerne). Vi vil altså forvente at se negative korrelationer mht., hvordan der er afkrydset på sprogholdningsskalaen og forståelsesskalaen. Se resultatet af analysen i Tabel 4.

Tabel 4: Korrelationer mellem sprogforståelse og sprogholdninger (Spearman's rho, N=11). Høje værdier: "Skånsk er sværere at forstå end rigssvensk" og "Taleren er let at forstå".

Taler 1 – moderat skånsk dialekt	Korrelationskoefficient	0,498
	Sig. (2-tailed)	0,119
Taler 2 – let skånsk dialekt	Korrelationskoefficient	0,615
	Sig. (2-tailed)	0,044*
Taler 3 – rigssvensk	Korrelationskoefficient	-0,058
	Sig. (2-tailed)	0,865
Taler 4 – moderat skånsk dialekt	Korrelationskoefficient	0,160
	Sig. (2-tailed)	0,638
Taler 5 – rigssvensk	Korrelationskoefficient	0,000
	Sig. (2-tailed)	1,000
Taler 6 – rigssvensk	Korrelationskoefficient	-0,117
	Sig. (2-tailed)	0,732
Taler 7 – let skånsk dialekt	Korrelationskoefficient	-0,029
	Sig. (2-tailed)	0,934

De største korrelationskoefficienter forekommer ved Taler 2, 1 og 4, som alle er skånske (selvom datamaterialet er lille, er systematikken i sammenhængen stærk nok til at være signifikant mht. Taler 2.) Overraskende nok er korrelationerne positive. Materialet viser altså en tendens til, at de danskere, der er relativt stærkere (end øvrige danskere) i deres udsagn om, at skånsk er sværere at forstå end rigssvensk, samtidigt er relativt stærkere (end øvrige danskere) i deres udsagn om, at de forstår de skånske talere (hvad enten de taler let eller moderat skånsk). Det tyder på, at danskerne på forhånd vurderer den skånske dialekt til at være sværere, end deres rapporterede forståelse af faktisk tale afspejler.

Dialekttest: Kan danskerne genkende skånsk og rigssvensk?

For at besvare hovedspørgsmål 2) "Kan danskerne reelt genkende skånsk og rigssvensk?" har jeg undersøgt danskernes evne til at fordele de syv talere korrekt på de to varieteter af svensk, rigssvensk og skånsk. Se Tabel 5.

Tabel 5: Dialektgenkendelse: Vurder, om der bliver talt rigssvensk eller skånsk

Taler		Rigssvensk	Skånsk	Ved ikke
Taler 1 – moderat skånsk dialekt	N	4	15	3
	%	18,2	68,2	13,2
Taler 2 – let skånsk dialekt	N	11	10	1
	%	50,0	45,5	4,5
Taler 3 – rigssvensk	N	12	8	2
	%	54,5	36,4	9,1
Taler 4 – moderat skånsk dialekt	N	8	11	3
	%	36,4	50,0	13,6
Taler 5 – rigssvensk	N	16	6	0
	%	72,7	27,3	0
Taler 6 – rigssvensk	N	15	6	1
	%	68,2	27,3	4,5
Taler 7 – let skånsk dialekt	N	9	11	2
	%	40,9	50,0	9,1

Overordnet set er danskerne overraskende gode til at placere skånsk og rigssvensk korrekt. Kun i et tilfælde – Taler 2 – er der en lille overvægt af fejlplacering. I de øvrige tilfælde har et flertal af informanterne tilskrevet talerne den korrekte varietet (markeret med gult), og gennemsnitligt har 58,4 % angivet den rigtige varietet, hvilket må siges at være en del, eftersom halvdelen af alle informanter i sprogholdningstesten svarede, at de ikke hører forskel på skånsk og rigssvensk. Informanterne har lettere ved at placere moderat skånsk dialekt end let skånsk dialekt – hvilket ikke er overraskende, da moderat skånsk dialekt har flere distinkte dialektale træk – men lettest ved at placere rigssvensk.

En konklusion på hovedspørgsmål 2) ”Kan danskerne reelt genkende skånsk og rigssvensk?” er altså at ja, det kan de overordnet set godt. Det er nærliggende at drage den konklusion, at danskerne har tendens til at undervurdere deres egne evner til at genkende skånsk og rigssvensk, idet halvdelen af informanterne i sprogholdningstesten giver udtryk for, at de ikke kan høre forskel på de to varieteter. Alligevel er det overordnet set et klart flertal af informanterne, der har genkendt den rigtige varietet. Dette resultat er ret interessant, hvorfor jeg gerne vil se nærmere på resultaterne for de informanter, der har givet udtryk for ikke at kende forskel på skånsk og rigssvensk og således sandsynligvis har fejlvurderet deres egne evner.

”Jeg kan ikke høre forskel” – eller kan jeg?

Samlet set er informanterne altså rimelig gode til at genkende skånsk og rigssvensk. Men som vi så i Tabel 1, så har 11 (50 %) af informanterne svaret ”Jeg kan ikke høre forskel” på udsagnet ”Jeg synes, skånsk er sværere at forstå end rigssvensk”. Det kan være interessant at se nærmere på, om

disse 11 informanter egentlig har sværere ved at placere de to varieteter, når de bliver testet i det. Se resultatet i Tabel 6.

Tabel 6: Dialektgenkendelse hos de informanter, der har valgt ”Jeg kan ikke høre forskel” som svar på sprogholdningstestens udsagn 2 ”Jeg synes, skånsk er sværere at forstå end rigssvensk”.

Taler		Rigssvensk	Skånsk	Ved ikke
Taler 1 – moderat skånsk dialekt	N	1	9	1
	%	9,1	81,8	9,1
Taler 2 – let skånsk dialekt	N	4	7	0
	%	36,4	63,6	0
Taler 3 – rigssvensk	N	6	3	2
	%	54,5	27,3	18,2
Taler 4 – moderat skånsk dialekt	N	4	6	1
	%	36,4	54,5	9,1
Taler 5 – rigssvensk	N	9	2	0
	%	81,8	18,2	0
Taler 6 – rigssvensk	N	10	0	1
	%	90,9	0	9,1
Taler 7 – let skånsk dialekt	N	6	4	1
	%	54,4	36,4	9,1

Faktisk ser vi, at de 11 informanter, der efter eget udsagn ikke kan høre forskel på skånsk og rigssvensk, er bedre til dette end alle informanter samlet set. Gennemsnitligt har 66,2 % her genkendt den korrekte varietet, hvilket er 7,8 procentpoint flere end for den samlede informantgruppe. Igen tyder noget på, at danskerne undervurderer deres sproglige evner, her hvad angår deres evne til at genkende de svenske varieteter.

”Dem fra Skåne taler virkelig underligt” – om sproglige fordomme

Resultaterne tyder på, at danskerne undervurderer deres egne sprogfærdigheder, når det kommer til skånsk. I et studie af Maurud fra 1976 omhandlende unge skandinavers nabosprogsforståelse blev testdeltagerne i lighed med her bedt om selv at vurdere deres egen forståelse af deres to nabosprog, og også her viste det sig, at danskerne manglede tiltro til dem selv, når det kom til forstå norsk og svensk (Maurud 1976: 133). Hvordan kan det være, at danskere ikke kan vurdere, hvor godt de forstår og genkender skånsk? Noget tyder jo på, at danskerne har en ide om, at de er dårligere til at forstå og genkende skånsk, end de rent faktisk er. En del af forklaringen kan være sproglige fordomme. I det interview, jeg lavede med informanterne efter de tre tests, gav en del informanter udtryk for en negativ indstilling til den skånske dialekt. Her hørte jeg udsagn som:

”Jeg svarede, at jeg synes, skånsk er svært, for jeg har hørt andre sige, at det er svært og lyder mærkeligt,”

”Dem fra Skåne taler virkelig underligt, så det lyttede jeg efter,”

”Jeg antog, at det, der lød mest mærkeligt, var skånsk,”

”[Skånsk] lyder mere bondsk, tror jeg. Det er ikke så flot som almindeligt svensk. Det lyder bare malplaceret, når de taler det,” og endda

”Skånsk lyder bare så klamt.”

Da kommentarerne faldt, havde informanterne ikke fået at vide, hvilke af talerne der talte skånsk, og hvilke der talte rigssvensk, og der er altså tale om deres egne forestillinger om dialekten. Tilsyneladende er der nogle helt særlige præsuppositioner til stede hos informanterne, nemlig at skåninge taler mærkeligt, bondsk og klamt, hvilket kan hænge sammen med, at de har vurderet den skånske dialekt som svært forståelig. Det er nærliggende at tænke, at har man en ide om, at en dialekt lyder mærkelig – eller har man fået at vide af andre, at den gør – så har man også en ide om, at den må være svær at forstå. Det besynderlige er ofte det, der ligger en mest fjernt. En undersøgelse, som understøtter dette, er Marta Kirilovas *Dansk med accent*, hvor hun undersøger danskeres ubevidste holdninger til dansk udtalt med forskellig udenlandsk accent. Her viser det sig bl.a., at informanternes gæt på talernes oprindelsesland er med til at afsløre nogle af deres stereotyper om de angivne områder, samt at informanterne er mest positive over for talere, som de formoder har germansk sprogoprindelse, næstmest over for de øvrige europæiske sprog, og mindst positive over for talere, som de antager kom fra Mellemøsten, Asien og det øvrige udland (Kirilova 2006: 85). Det indikerer, at sproglige fordomme og stereotyper baseret på oprindelsesområde er tæt forbundne med det resultat, at de sprog, som *formodes* at ligge ens eget sprog fjernest, vurderes mest negativt.

Konklusion

Min undersøgelse har altså givet flere overraskende resultater. Først og fremmest – og som svar på hovedspørgsmål 2) ”Kan danskerne reelt genkende skånsk og rigssvensk?” – fandt jeg ud af, at ja, danskere kan overordnet set godt genkende de to svenske varieteter, når de bliver præsenteret for dem – men ikke, hvis du spørger dem selv. Det står i modsætning til, hvad jeg havde forventet. Desuden så jeg også, at det faktisk er dem, der selv mener, at de ikke kan høre forskel på de to varieteter, der er bedst til at genkende dem. Ligeledes har jeg også med en korrelationsanalyse vist, at de danskere, der mener, at skånsk er relativt sværere at forstå end rigssvensk, de faktisk har relativt lettere ved at forstå skånsk end de øvrige danskere. Deres formodede forståelse stemmer altså ikke overens med deres faktiske, og deres forventning til sværhedsgraden på skånsk stemmer ikke overens med den oplevede. Det jeg har tolket som, at danskerne vurderer den skånske dialekt til at være sværere, end den rent faktisk er.

Når det kommer til hovedspørgsmål 1) ”Har danskerne reelt sværere ved at forstå skånsk end rigssvensk?”, så har det hverken været muligt at konkludere, at danskere har sværere eller lettere ved at forstå skånsk end rigssvensk. Vi kan altså ikke konkludere, at fordi Skåne er den svenske region, der ligger tættest på Danmark og som har mest kontakt til Danmark, eller fordi skånsk har flere sproglige træk til fælles med dansk, så har danskere lettere ved at forstå skånsk end rigssvensk. Til gengæld kan vi godt konkludere, at de danske unge i undersøgelsen undervurderer deres egne sprogfærdigheder, når det kommer til skånsk. Man kan håbe på, at disse unge, der står over for at skulle entre et arbejdsmarked i en Øresundsregion i rivende udvikling, indser dette og måske endda tager springet og søger mod et job på – eller endnu længere ude i fremtiden ansætter en, der kommer fra – den anden side af Sundet, på trods af den sproglige barriere, som de selv tror er der.

Referencer

- Bruce, G. 1998. Skånsk intonation - uttal som särmarke för skåningar i gammal och ny tid. C. Sjöstrand (red.), *Renässans för Skåne 1999*. Hammenhög.
- Börestam, U. 1987. *Dansk-svensk språkgemenskap på undantag*. FUMS rapport 137. Uppsala: Uppsala Universitet.
- Delsing, L.-O. & K. Lundin Åkesson. 2005. *Håller språket ihop Norden?* TemaNord 2005:573. København: Nordisk Ministerråd.
- Gregersen, F. 2003. Factors influencing the linguistic development in the Øresund region. *International Journal of the Sociology of Language* 159: 139-152.
- Grønnum, N. 2001. *Fonetik og Fonologi. Almen og Dansk*. 2. udgave,. København: Akademisk Forlag.
- Gårding, E. 1977. *The Scandinavian Word Accents*. Travaux de l'Institut de linguistique de Lund 11. Lund: CWK Gleerup.
- Gårding, E. 1989. Intonation in Swedish. *Lund University, Dept. of Linguistics Working Papers* 35: 63-88.
- Hedelin, P. 1997. *Nordstedts svenska uttalslexikon*. Stockholm: Nordstedts Förlag AB
- Kristiansen, T. 2004. Sprogholdninger over Øresund. *Danske Talesprog* 5: 161-185.
- Kirilova, M. 2006. *Dansk med accent. En empirisk baseret analyse af indfødte danskeres holdninger til dansk talesprog med forskellige accenter*. Københavnerstudier i tosprogethed, bind 40. København: Københavns Universitet, Humanistisk Fakultet.
- Maurud, Ø. 1976. *Nabospråksforståelse i Skandinavien*. Nordisk utredningsserie 1976: 13. Stockholm: Nordiska rådet.
- Ohlsson, S. Ö. 1978. *Skånes språkliga försvenskning 1*. Lundastudier i nordisk språkvetenskap, serie A, nr. 30. Lund: Walter Ekstrands Bokförlag.
- Ohlsson, S. Ö. 1979a. *Skånes språkliga försvenskning 2*. Lundastudier i nordisk språkvetenskap, serie A, nr. 31. Lund: Walter Ekstrands Bokförlag.
- Ohlsson, S. Ö. 1979b. *Nordisk radio och television via satellit*. Kultur- og programpolitisk delrapport, Bilaga 6: Nordisk språkförståelse — igår, i dag, imorgon. Oslo: Nordiska Ministerrådet, Sekretariatet för nordiskt kulturellt samarbete.
- Øresundsintitutttet (u.å.). *Trafikken over Øresund 2017*. Hentet 4. juni 2018 fra <http://www.oresundsintitutttet.dk/fakta-trafikken-over-oresund-de-senaste-12-maanaderna/>